

PROGRAMACIÓN DIDÁCTICA LOMLOE

Centro educativo

Código	Centro	Concello	Ano académico
15026376	IES Punta Candieira	Cedeira	2024/2025

Área/materia/ámbito

Ensinanza	Nome da área/materia/ámbito	Curso	Sesións semanais	Sesións anuais
Educación secundaria obrigatoria	Lingua castelá e literatura	4º ESO	3	105

Réxime

Réxime xeral-ordinario

Contido	Páxina
1. Introducción	3
2. Obxectivos e súa contribución ao desenvolvemento das competencias	3
3.1. Relación de unidades didácticas	5
3.2. Distribución currículo nas unidades didácticas	7
4.1. Concrecións metodolóxicas	17
4.2. Materiais e recursos didácticos	18
5.1. Procedemento para a avaliación inicial	20
5.2. Criterios de cualificación e recuperación	20
6. Medidas de atención á diversidade	22
7.1. Concreción dos elementos transversais	22
7.2. Actividades complementarias	23
8.1. Procedemento para avaliar o proceso do ensino e a practica docente cos seus indicadores de logro	25
8.2. Procedemento de seguimento, avaliación e propostas de mellora	26
9. Outros apartados	26

1. Introducción

A materia de Lingua Castelá e Literatura pretende desenvolver a competencia comunicativa do alumnado nos seus aspectos pragmáticos, lingüísticos e literarios. Debe proporcionar as ferramentas e os coñecementos que artellen os procesos de comprensión e expresión oral e escrita para funcionar con éxito en calquera situación comunicativa da vida familiar, social e profesional. A reflexión lingüística ten como finalidade o coñecemento progresivo da lingua propia, que se produce cando o alumnado percibe o uso de diferentes formas lingüísticas para diversas funcións e cando analiza as producións propias e alleas para comprender, avaliar e, no seu caso, corrixir. eles. O enfoque comunicativo centrado no uso funcional da lingua artículase na aprendizaxe de habilidades discursivas en diversos ámbitos: relacións persoais, académicos, sociais e mediáticos, cuxo dominio esixe procedementos e coñecementos explícitos tanto de elementos formais como de normas sociolingüísticas.

A reflexión literaria a través da análise e lectura de textos e obras completas representativas do patrimonio literario permite ao alumnado coñecer outras realidades sociais e culturais, enriquecer a súa personalidade ampliando a súa visión do mundo, e fortalecer os seus hábitos lectores, desenvolvendo o sentido estético.

Os criterios de avaliación e os contidos organízanse en cinco bloques: «As linguas e os seus falantes», «Comunicación: comprensión oral e escrita», «Comunicación: expresión oral e escrita», «Educación literaria» e «Reflexión sobre a lingua». Estes cinco bloques de contidos establecidos para esta etapa aparecen concretados nesta proposta didáctica para 4º de ESO nas seguintes unidades didácticas:

1. O texto e as súas propiedades
2. A palabra
3. Literatura no século XIX
4. A oración simple
5. Relacións de significado
6. Poesía, narrativa e teatro antes da Guerra Civil
7. Variedades da lingua
8. A oración composta
9. Poesía, narrativa y teatro posterior á Guerra Civil

2. Obxectivos e súa contribución ao desenvolvemento das competencias

Obxectivos	CCL	CP	STEM	CD	CPSAA	CC	CE	CCEC
OBX1 - Describir e apreciar a diversidade lingüística do mundo a partir do recoñecemento das linguas do alumnado e da realidade plurilingüe e pluricultural de España, analizando a orixe e o desenvolvemento sociohistórico das súas linguas e as características das principais variedades dialectais do español, para favorecer a reflexión interlingüística, combater os estereotipos e prexuízos lingüísticos e valorar esta diversidade como fonte de riqueza cultural.	1-5	2-3				1-2		1-3

Obxectivos	CCL	CP	STEM	CD	CPSAA	CC	CE	CCEC
OBX2 - Comprender e interpretar textos orais e multimodais recollendo o sentido xeral e a información máis relevante, identificando o punto de vista e a intención do emisor e valorando a súa fiabilidade, a súa forma e o seu contido, para construír coñecemento, formarse unha opinión e ampliar as posibilidades de gozo e de lecer.	2	2	1	2-3	4	3		
OBX3 - Producir textos orais e multimodais con coherencia e fluidez e co rexistro adecuado atendendo ás convencións propias dos diferentes xéneros discursivos e participar en interaccións orais cunha actitude cooperativa e respectuosa, tanto para construír coñecemento e establecer vínculos persoais como para intervir de maneira activa e informada en diferentes contextos sociais.	1-3-5	2	1	2-3		2	1	
OBX4 - Comprender, interpretar e valorar textos escritos, con sentido crítico e diferentes propósitos de lectura, recoñecendo o sentido global e as ideas principais e secundarias, identificando a intención do emisor, reflexionando sobre o contido e a forma e avaliando a súa calidade e fiabilidade para dar resposta a necesidades e intereses comunicativos diversos e para construír coñecemento.	2-3-5	2	4	1	4	3		
OBX5 - Producir textos escritos e multimodais coherentes, cohesionados, adecuados e correctos atendendo ás convencións propias do xénero discursivo elixido, para construír coñecemento e para dar resposta de maneira informada, eficaz e creativa a demandas comunicativas concretas.	1-3-5		1	2-3	5	2		
OBX6 - Seleccionar e contrastar información procedente de diferentes fontes de maneira progresivamente autónoma, avaliando a súa fiabilidade e pertinencia en función dos obxectivos de lectura e evitando os riscos de manipulación e desinformación, e integrala e transformala en coñecemento para comunicala desde un punto de vista crítico e persoal e, ao mesmo tempo, respectuoso coa propiedade intelectual.	3			1-2-3-4	4	2	3	
OBX7 - Seleccionar e ler de maneira autónoma obras diversas como fonte de pracer e coñecemento, configurando un itinerario lector que evolucione en canto á diversidade, complexidade e calidade das obras e compartir experiencias de lectura para construír a propia identidade lectora e gozar da dimensión social da lectura.	1-4			3	1			1-2-3

Obxectivos	CCL	CP	STEM	CD	CPSAA	CC	CE	CCEC
OBX8 - Ler, interpretar e valorar obras ou fragmentos literarios do patrimonio nacional e universal, utilizando unha metalinguaxe específica e mobilizando a experiencia biográfica e os coñecementos literarios e culturais que permiten establecer vínculos entre textos diversos e con outras manifestacións artísticas, para conformar un mapa cultural, ampliar as posibilidades de gozo da literatura e crear textos de intención literaria.	1-4					1		1-2-3-4
OBX9 - Mobilizar o coñecemento sobre a estrutura da lingua e os seus usos e reflexionar de maneira progresivamente autónoma sobre as eleccións lingüísticas e discursivas, coa terminoloxía adecuada, para desenvolver a conciencia lingüística, aumentar o repertorio comunicativo e mellorar as destrezas tanto de produción oral e escrita como de recepción crítica.	1-2	2	1-2		5			
OBX10 - Pór as propias prácticas comunicativas ao servizo da convivencia democrática, da resolución dialogada dos conflitos e da igualdade de dereitos de todas as persoas, utilizando unha linguaxe non discriminatoria e desterrando os abusos de poder a través da palabra para favorecer un uso non só eficaz, senón tamén ético e democrático, da linguaxe.	1-5	3		3	3	1-2-3		

Descrición:
3.1. Relación de unidades didácticas

UD	Título	Descrición	% Peso materia	Nº sesións	1º trim.	2º trim.	3º trim.
1	O texto e as súas propiedades	- Coherencia, cohesión e adecuación. - Mecanismos de cohesión. - Tipoloxías textuais: Narración Descrición Diálogo Exposición Argumentación Textos publicitarios Textos de opinión	10	21	X	X	X

UD	Título	Descrición	% Peso materia	Nº sesións	1º trim.	2º trim.	3º trim.
1	O texto e as súas propiedades		10	21	X	X	X
2	A palabra	-Palabras variables: substantivo, adxectivo, determinante, pronome, verbo e perífrases verbais. - Palabras invariables: adverbio, preposición, conxunción e interxección. - Lexemas e morfemas. - Tipos de morfemas. - Procedementos de formación de palabras	9	14	X		
3	Literatura no século XIX	- Poesía, teatro e narrativa romántica. - Realismo e Naturalismo. Galdós, Clarín e Pardo Bazán.	15	10	X		
4	Relacións de significado	- Sinonimia e antonimia. - Hipónimos e hiperónimos. - Familia léxica, campo semántico e campo asociativo. - Homonimia (homógrafos e homófonos) e polisemia. - Denotación e connotación.	9	8		X	
5	A oración simple	- Os sintagmas - Suxeito e predicado. Oracións impersoais. -Os complementos do verbo. - Valores de "se" - Clasificación da oración	9	10		X	
6	Poesía, narrativa y teatro anterior á Guerra Civil	- Modernismo. Juan Ramón Jiménez e Antonio Machado. O grupo poético do 27. Las Sinsombrero. - A xeración do 98 e o Novecentismo. O teatro español de preguerra: Benavente, Valle- Inclán e Lorca.	15	11		X	
7	Variedades da lingua	-As variedades sociais e funcionais - A pluralidade lingüística de España - As variedades dialectais	9	8			X
8	A oración composta	- Oracións xustapostas e coordinadas. - Tipos de coordinadas. - As subordinadas sustantivas. - As subordinadas adxectivas. - As subordinadas adverbias propias e impropias.	9	12			X
9	Poesía, narrativa y teatro posterior á Guerra Civil	- Poesía, narrativa e teatro posterior á Guerra Civil. - A literatura hispanoamericana na segunda metade do século XX.	15	11			X

3.2. Distribución currículo nas unidades didácticas

UD	Título da UD	Duración
1	O texto e as súas propiedades	21

Cráterios de avaliación	Mínimos de consecución	IA	%
CA2.1 - Comprender o sentido global, a estrutura, a información máis relevante en función das necesidades comunicativas e a intención do emisor en textos orais e multimodais de certa complexidade de diferentes ámbitos, analizando a interacción entre os diferentes códigos.	O alumnado captará, como mínimo, a intención comunicativa, o sentido global dos textos orais e a relación entre as súas partes. Tamén deberá seleccionar e reter a información relevante.	PE	29
CA2.3 - Comprender e interpretar o sentido global, a estrutura, a información máis relevante e a intención do emisor en textos escritos e multimodais de certa complexidade, realizando as inferencias necesarias e con diferentes propósitos de lectura.	Como mínimo, o alumnado recoñecerá a intención comunicativa, o sentido global e a relación entre as partes e distinguirá os textos de diferentes modalidades.		
CA2.8 - Explicar e argumentar a interrelación entre o propósito comunicativo e as eleccións lingüísticas do emisor, así como os seus efectos no receptor, utilizando o coñecemento explícito da lingua e a metalinguaxe específica.	O alumno é capaz de identificar os principais mecanismos de cohesión.		
CA2.2 - Valorar a forma e o contido de textos orais e multimodais de certa complexidade, avaliando a calidade, fiabilidade e idoneidade da canle utilizada, así como a eficacia dos procedementos comunicativos empregados.	O alumnado valorará nos textos orais do ámbito social e persoal a utilidade da información, a claridade expositiva, a dicción e a linguaxe corporal.	TI	71
CA2.4 - Valorar criticamente o contido e a forma de textos de certa complexidade, avaliando a súa calidade e fiabilidade, así como a eficacia dos procedementos lingüísticos empregados.	Os alumnos e as alumnas terán que empregar, como mínimo, os principais mecanismos de cohesión nos textos escritos de carácter expositivo propios do ámbito educativo..		
CA2.5 - Localizar, seleccionar e contrastar información de maneira progresivamente autónoma procedente de diferentes fontes calibrando a súa fiabilidade e pertinencia en función dos obxectivos de lectura.	O alumnado buscará e seleccionará información con criterios de fiabilidade, calidade e pertinencia.		
CA2.6 - Adoptar hábitos de uso crítico, seguro, sostible e saudable das tecnoloxías dixitais relacionándoos coa busca e coa comunicación da información.	Como mínimo, o alumnado deberá ser consciente dos riscos de desinformación, manipulación e vulneración da privacidade na Rede.		
CA2.7 - Identificar e solucionar algúns problemas de comprensión lectora utilizando os coñecementos explícitos sobre a lingua e o seu uso.	O alumnado aplicará os coñecementos sobre os constituintes das palabras para inferir o significado de termos técnicos habituais nos textos do ámbito académico.		

Criterios de avaliación	Mínimos de consecución	IA	%
CA2.9 - Identificar os usos discriminatorios da lingua, os abusos a través da palabra e os usos manipuladores da linguaxe partindo da reflexión e da análise dos elementos lingüísticos, textuais e discursivos utilizados, así como dos elementos non verbais da comunicación.	O alumnado detectará os usos discriminatorios da linguaxe nos textos dos medios de comunicación social.		
CA3.1 - Realizar argumentacións orais de certa extensión e complexidade con diferente grao de planificación sobre temas de interese persoal, social, educativo e profesional, axustándose ás convencións propias dos diversos xéneros discursivos, con fluidez, coherencia, cohesión e co rexistro adecuado en diferentes soportes, utilizando de maneira eficaz recursos verbais e non verbais.	O alumnado realizará unha exposición oral sobre un tema educativo con fluidez e coherencia, utilizando o rexistro adecuado. Prestará atención á dicción, á quinésica e á proxémica.		
CA3.3 - Planificar a redacción de textos escritos e multimodais de certa extensión, atendendo á situación comunicativa, ao destinatario, ao propósito e á canle; redactar borradores e revisalos coa axuda do diálogo entre iguais e de instrumentos de consulta e presentar un texto final coherente, cohesionado e co rexistro adecuado.	O alumnado elaborará textos coherentes e cohesionados, nos que terá en conta o grao de formalidade, o propósito comunicativo e a canle de comunicación.		
CA3.4 - Incorporar procedementos para enriquecer os textos atendendo a aspectos discursivos, lingüísticos e de estilo, con precisión léxica e corrección ortográfica e gramatical.	Os alumnos e as alumnas revisarán os seus textos para mellorar a súa estrutura, utilizar o vocabulario máis preciso e lograr un resultado máis claro e eficaz.		
CA3.5 - Organizar e integrar a información en esquemas propios e reelaborala e comunicala de maneira creativa, adoptando un punto de vista crítico con respecto aos principios de propiedade intelectual.	O alumnado reorganizará a información de distintas fontes de información e sintetizaráa en esquemas propios, de xeito que a comunique de maneira creativa e respectuosa coa propiedade intelectual.		
CA3.6 - Elaborar traballos de investigación de maneira progresivamente autónoma en diferentes soportes sobre diversos temas de interese académico, persoal ou social partindo da información seleccionada.	O alumnado elaborará pequenos traballos de investigación sobre temas do ámbito educativo. Valorarase a fiabilidade da información, a calidade, a corrección, a coherencia, cohesión e adecuación.		
CA3.7 - Revisar os textos propios de maneira progresivamente autónoma e facer propostas de mellora, argumentando as mudanzas a partir da reflexión metalingüística coa metalinguaxe específica.	O alumnado deberá utilizar axeitadamente os dicionarios e manuais de consulta para mellorar os textos propios desde o punto de vista estilístico.		

Lenda: IA: Instrumento de Avaliación, %: Peso orientativo; PE: Proba escrita, TI: Táboa de indicadores

Contidos
- Xéneros discursivos desde o punto de vista da comprensión e da análise crítica de textos orais, escritos e multimodais. - Comprensión e análise crítica de secuencias textuais básicas, con especial atención ás argumentativas. - Análise das propiedades textuais: coherencia, cohesión e adecuación. - Interpretación de xéneros discursivos propios do ámbito social. Riscos de desinformación, manipulación e vulneración da privacidade na rede. Análise da imaxe e dos elementos paratextuais dos textos icónico-verbais e

Contidos

- multimodais.
- Procesos de comprensión e análise crítica de textos orais, escritos e multimodais.
- Comprensión oral: sentido global do texto e relación entre as súas partes, selección e retención da información relevante. A intención do emisor. Detección de usos discriminatorios da linguaxe verbal e non verbal, dos abusos a través da palabra e dos usos manipuladores da linguaxe. Valoración da forma e do contido do texto
- Comprensión lectora: sentido global do texto e relación entre as súas partes. A intención do emisor. Detección de usos discriminatorios da linguaxe verbal e icónica. Os abusos de poder e a manipulación a través da linguaxe. As noticias falsas. Valoración da forma e do contido do texto.
- Alfabetización informacional: procura e selección da información con criterios de fiabilidade, calidade e pertinencia; análise, valoración, reorganización e síntese da información en esquemas propios.
- Recoñecemento dos elementos lingüísticos en textos orais, escritos e multimodais.
- Identificación dos recursos lingüísticos para adecuar o rexistro á situación de comunicación. Procedementos explicativos básicos: a aposición e as oracións de relativo.
- Análise dos mecanismos de cohesión. Conectores textuais de causa, consecuencia, condición e hipótese.
- Recoñecemento dos signos de puntuación como mecanismo organizador do texto escrito. A súa relación co significado.
- Xéneros discursivos desde o punto de vista da produción de textos orais, escritos e multimodais de diferentes ámbitos.
- Elaboración de secuencias textuais, con especial atención ás argumentativas.
- Respecto polas propiedades textuais nas creacións propias: coherencia, cohesión e adecuación.
- Xéneros discursivos do ámbito social. Produción de textos propios das redes sociais e medios de comunicación. Etiqueta dixital.
- Xéneros discursivos propios do ámbito profesional: o currículo, a carta de motivación e a entrevista de traballo.
- Procesos de produción de textos orais, escritos e multimodais.
- Interacción oral e escrita de carácter informal e formal. Cooperación conversacional e cortesía lingüística. escoita activa, asertividade e resolución dialogada dos conflitos.
- Produción oral formal: planificación e procura de información, creación e revisión. Adecuación á audiencia e ao tempo de exposición. Elementos non verbais. Trazos discursivos e lingüísticos da oralidade formal. A deliberación oral argumentada.
- Produción escrita: planificación, redacción, revisión e edición en diferentes soportes. Corrección gramatical e ortográfica. Propiedade léxica. Usos da escritura para a organización do pensamento: toma de notas, esquemas, mapas conceptuais, definición
- Alfabetización mediática e informacional: Reorganización e síntese da información en esquemas propios e transformación en coñecemento; comunicación e difusión de maneira creativa e respectuosa coa propiedade intelectual. Utilización de plataformas vi
- Uso discursivo dos elementos lingüísticos en textos orais, escritos e multimodais.
- Mecanismos de cohesión. Emprego de conectores textuais de causa, consecuencia, condición e hipótese.
- Uso coherente das formas verbais nos textos. Correlación temporal na coordinación e subordinación de oracións e no discurso relatado.
- Corrección lingüística e revisión ortográfica e gramatical dos textos. Uso de dicionarios, de manuais de consulta e de correctores ortográficos en soporte analóxico ou dixital.
- Utilización dos signos de puntuación como mecanismo organizador do texto escrito. A súa relación co significado.

UD	Título da UD	Duración
2	A palabra	14

Craterios de avaliación	Mínimos de consecución	IA	%
CA5.2 - Revisar os textos propios de maneira progresivamente autónoma e facer propostas de mellora argumentando as mudanzas a partir da reflexión metalingüística coa metalinguaxe específica e identificar e solucionar algúns problemas de comprensión lectora utilizando os coñecementos explícitos sobre a lingua e o seu uso.	O alumnado explicará a mudanza de categoría gramatical dunha palabra mediante a utilización de afixos, a partir da observación e transformación de enunciados. O alumno será tamén capaz de recoñecer os mecanismos de formación de palabras.	PE	100
CA5.4 - Formular xeneralizacións sobre algúns aspectos do funcionamento da lingua a partir da observación, comparación e transformación de enunciados, así como da formulación de hipóteses e da procura de contraexemplos, utilizando a metalinguaxe específica e consultando de maneira progresivamente autónoma dicionarios, manuais e gramáticas.	O alumnado deberá distinguir as categorías gramaticais.		

Lenda: IA: Instrumento de Avaliación, %: Peso orientativo; PE: Proba escrita, TI: Táboa de indicadores

Contidos
- Elaboración de conclusións propias sobre o funcionamento do sistema lingüístico cunha linguaxe específica a partir da observación, comparación e clasificación de unidades comunicativas e do contraste entre linguas. - Relación entre os esquemas semántico e sintáctico da oración simple. Observación e transformación de enunciados de acordo con estes esquemas e uso da terminoloxía sintáctica necesaria. - Estratexias de uso progresivamente autónomo de dicionarios e manuais de gramática para obter información gramatical básica.

UD	Título da UD	Duración
3	Literatura no século XIX	10

Craterios de avaliación	Mínimos de consecución	IA	%
CA4.1 - Comprender e interpretar o sentido global, a estrutura, a información máis relevante e a intención do emisor en textos escritos e multimodais de certa complexidade, realizando as inferencias necesarias e con diferentes propósitos de lectura.	O alumnado será capaz de comprender e analizar as ideas fundamentais dos textos literarios, interpretando correctamente a intencionalidade do emisor e a situación comunicativa descrita na obra.	PE	90
CA4.2 - Valorar criticamente o contido e a forma de textos literarios de certa complexidade avaliando a súa calidade, así como a eficacia dos procedementos lingüísticos empregados.	En textos literarios sinxelos, o alumna deberá localizar os principais recursos expresivos e valorar o seu efecto sobre o receptor		

Criterios de avaliación	Mínimos de consecución	IA	%
CA4.6 - Explicar e argumentar a interpretación das obras lidas a partir da análise das relacións internas dos seus elementos constitutivos co sentido da obra e das relacións externas do texto co seu contexto sociohistórico, atendendo á configuración e á evolución dos xéneros e subxéneros literarios.	O alumnado será capaz de interpretar correctamente os textos lidos, vinculándoos ao contexto da obra, á corrente literaria á que pertence e ás características dos xéneros e subxéneros estudados.		
CA4.3 - Incorporar procedementos para enriquecer os textos, atendendo a aspectos discursivos, lingüísticos e de estilo, con precisión léxica e corrección ortográfica e gramatical.	O alumnado deberá utilizar axeitadamente os dicionarios e manuais de consulta para revisar, corrixir e mellorar os textos propios desde o punto de vista ortográfico, gramatical e léxico.		
CA4.5 - Compartir a experiencia da lectura en soportes diversos relacionando o sentido da obra coa propia experiencia biográfica, lectora e cultural.	O alumnado será capaz de compartir coa clase a análise de textos románticos e realistas do patrimonio nacional e europeo, empregando guías de lectura e expresando axeitadamente as súas claves interpretativas.	TI	10
CA4.8 - Crear textos persoais ou colectivos con intención literaria e conciencia de estilo, en distintos soportes e coa axuda doutras linguaxes artísticas e audiovisuais, partindo da lectura de obras ou fragmentos significativos en que se empreguen as convencións formais dos diversos xéneros e estilos literarios.	O alumnado será quen de producir textos de intención literaria respectando as convencións dos xéneros e empregando con eficacia os principais recursos expresivos a través dun formato audiovisual.		

Lenda: IA: Instrumento de Avaliación, %: Peso orientativo; PE: Proba escrita, TI: Táboa de indicadores

Contidos
- Lectura autónoma. Implicación na lectura de obras de forma progresivamente autónoma a partir dunha preselección de textos variados e reflexión sobre os textos lidos e sobre a práctica da lectura. - Expresión da experiencia lectora utilizando progresivamente unha metalinguaxe específica. Apropiación dos textos lidos a través de distintas formas de recreación. - Estratexias para a recomendación das lecturas en soportes variados ou ben oralmente entre iguais, enmarcando de maneira básica as obras nos xéneros e subxéneros literarios. Utilización das redes sociais e dos formatos audiovisuais (booktrailers) para o fomento da lectura. - Lectura guiada. Lectura de obras relevantes e fragmentos da literatura do patrimonio literario nacional e universal inscritas en itinerarios temáticos ou de xénero que atravesan épocas, contextos culturais e movementos artísticos. - Estratexias de construción compartida da interpretación das obras a través de conversas literarias, debates ou emisión razoada das opinións persoais, coa incorporación progresiva da metalinguaxe específica. - Relación entre os elementos constitutivos do xénero literario e a construción do sentido da obra. Efectos dos seus recursos expresivos na recepción. - Estratexias de utilización de información sociohistórica, cultural e artística básica para construír a interpretación das obras literarias; en concreto, o achegamento ao contexto, á corrente literaria e ao autor ou autora, así como o establecemento de parentescos literarios. - Relación e comparación dos textos lidos con outros textos orais, escritos ou multimodais, con outras manifestacións artísticas e culturais e coas formas de ficción en función de temas, tópicos, estruturas e linguaxes. Elementos de continuidade e de ruptura. - Estratexias para interpretar obras e fragmentos literarios a partir da integración dos diferentes aspectos analizados e atendendo aos valores culturais, éticos e estéticos presentes nos textos. Lectura con perspectiva de xénero. Visibilización do universo literario feminino.

Contidos

- Procesos de indagación ao redor das obras lidas que promovan o interese por construír a interpretación destas e establecer conexións entre textos.

UD	Título da UD	Duración
4	Relacións de significado	8

Craterios de avaliación	Mínimos de consecución	IA	%
CA5.4 - Formular xeneralizacións sobre algúns aspectos do funcionamento da lingua a partir da observación, comparación e transformación de enunciados, así como da formulación de hipóteses e da procura de contraexemplos, utilizando a metalinguaxe específica e consultando de maneira progresivamente autónoma dicionarios, manuais e gramáticas.	alumnado terá que ser quen de explicar mudanzas no significado das palabras, as relacións semánticas entre elas e os seus valores denotativos e connotativos en función do propósito comunicativo.	PE	80
CA5.1 - Incorporar procedementos para enriquecer os textos atendendo a aspectos discursivos, lingüísticos e de estilo, con precisión léxica e corrección ortográfica e gramatical.	O alumnado deberá utilizar axeitadamente os dicionarios e manuais de consulta para revisar, corrixir e mellorar os textos propios desde o punto de vista ortográfico, gramatical e léxico.	TI	20

Lenda: IA: Instrumento de Avaliación, %: Peso orientativo; PE: Proba escrita, TI: Táboa de indicadores

Contidos

- Elaboración de conclusións propias sobre o funcionamento do sistema lingüístico cunha linguaxe específica a partir da observación, comparación e clasificación de unidades comunicativas e do contraste entre linguas.

UD	Título da UD	Duración
5	A oración simple	10

Craterios de avaliación	Mínimos de consecución	IA	%
CA5.3 - Explicar e argumentar a interrelación entre o propósito comunicativo e as eleccións lingüísticas do emisor, así como os seus efectos no receptor, utilizando o coñecemento explícito da lingua e a metalinguaxe específica.	Como mínimo o alumnado deberá distinguir entre a forma (tipo de unidade) e as funcións sintácticas da oración simple.	PE	100

Criterios de avaliación	Mínimos de consecución	IA	%
CA5.4 - Formular xeneralización sobre algúns aspectos do funcionamento da lingua a partir da observación, comparación e transformación de enunciados, así como da formulación de hipóteses e da procura de contraexemplos, utilizando a metalinguaxe específica e consultando de maneira progresivamente autónoma dicionarios, manuais e gramáticas.	O alumnado deberá explicar a relación entre a estrutura semántica (significados verbais e argumentos) e sintáctica da oración simple en función do propósito comunicativo.		

Lenda: IA: Instrumento de Avaliación, %: Peso orientativo; PE: Proba escrita, TI: Táboa de indicadores

Contidos
- Elaboración de conclusións propias sobre o funcionamento do sistema lingüístico cunha linguaxe específica a partir da observación, comparación e clasificación de unidades comunicativas e do contraste entre linguas. - Distinción entre a forma (categoría gramatical) e a función das palabras (funcións sintácticas da oración simple) e consolidación dos procedementos léxicos (afixos) e sintácticos para a mudanza de categoría. - Relación entre os esquemas semántico e sintáctico da oración simple. Observación e transformación de enunciados de acordo con estes esquemas e uso da terminoloxía sintáctica necesaria. - Estratexias de uso progresivamente autónomo de dicionarios e manuais de gramática para obter información gramatical básica.

UD	Título da UD	Duración
6	Poesía, narrativa y teatro anterior á Guerra Civil	11

Criterios de avaliación	Mínimos de consecución	IA	%
CA4.2 - Valorar criticamente o contido e a forma de textos literarios de certa complexidade avaliando a súa calidade, así como a eficacia dos procedementos lingüísticos empregados.	En textos de certa complexidade, o alumnado deberá localizar os principais recursos expresivos e características da linguaxe literaria presentes neles e valorar o seu efecto sobre o receptor.		
CA4.6 - Explicar e argumentar a interpretación das obras lidas a partir da análise das relacións internas dos seus elementos constitutivos co sentido da obra e das relacións externas do texto co seu contexto sociohistórico, atendendo á configuración e á evolución dos xéneros e subxéneros literarios.	O alumnado será capaz de interpretar correctamente os textos lidos, vinculándoos ao contexto da obra, á corrente literaria á que pertence e ás características dos xéneros e subxéneros estudados.	PE	90
CA4.7 - Establecer de maneira progresivamente autónoma vínculos argumentados entre os textos lidos e outros textos escritos, orais ou multimodais e outras manifestacións artísticas e culturais en función de temas, tópicos, estruturas, linguaxe e valores éticos e estéticos, mostrando a implicación e a resposta persoal do alumnado na lectura.	O alumnado será capaz de establecer vínculos entre os textos lidos, agrupalos en parentescos literarios e relacionalos con outras expresións artísticas emerxentes.	TI	10

Lenda: IA: Instrumento de Avaliación, %: Peso orientativo; PE: Proba escrita, TI: Táboa de indicadores

Contidos
- Lectura autónoma. Implicación na lectura de obras de forma progresivamente autónoma a partir dunha preselección de textos variados e reflexión sobre os textos lidos e sobre a práctica da lectura.   - Participación activa en actos culturais vinculados co circuío literario e lector. - Expresión da experiencia lectora utilizando progresivamente unha metalinguaxe específica. Apropiación dos textos lidos a través de distintas formas de recreación. - Mobilización da experiencia persoal, lectora e cultural para establecer vínculos de maneira argumentada entre a obra lida e aspectos da actualidade, así como con outros textos e manifestacións artísticas e culturais. A lectura compartida e a lectura dialóxica. - Lectura guiada. Lectura de obras relevantes e fragmentos da literatura do patrimonio literario nacional e universal inscritas en itinerarios temáticos ou de xénero que atravesan épocas, contextos culturais e movementos artísticos. - Estratexias de utilización de información sociohistórica, cultural e artística básica para construír a interpretación das obras literarias; en concreto, o achegamento ao contexto, á corrente literaria e ao autor ou autora, así como o establecemento de parentescos literarios. - Lectura expresiva, dramatización e recitación dos textos, atendendo aos procesos de comprensión, apropiación e oralización implicados.

UD	Título da UD	Duración
7	Variedades da lingua	8

Criterios de avaliación	Mínimos de consecución	IA	%
CA1.1 - Recoñecer e valorar as linguas oficiais de España e as variedades dialectais do español, con atención especial ao galego e ao castelán, a partir da explicación da súa orixe e do seu desenvolvemento histórico e sociolingüístico, contrastando aspectos lingüísticos e discursivos das distintas linguas, así como trazos dos dialectos do español, diferenciándoos dos trazos sociolectais e de rexistro en manifestacións orais, escritas e multimodais.	O alumnado deberá, como mínimo, identificar os trazos dos dialectos do español a través da súa presenza en diferentes manifestacións artísticas (obras literarias, cancións, películas...).	PE	80
CA1.2 - Identificar e cuestionar prexuízos e estereotipos lingüísticos adoptando unha actitude de respecto e valoración da riqueza cultural, lingüística e dialectal a partir da análise da diversidade lingüística na contorna escolar e social próxima e da exploración e reflexión sociolingüística sobre os fenómenos de contacto entre as linguas e da indagación dos dereitos lingüísticos individuais e colectivos.	O alumnado deberá valorar a diversidade lingüística e ser respectuoso coas diferentes linguas e dialectos. Tamén será quen de explicar os fenómenos do contacto entre linguas.	TI	20
CA1.3 - Identificar e evitar os usos discriminatorios da lingua, os abusos a través da palabra e os usos manipuladores da linguaxe partindo da reflexión e da análise dos elementos lingüísticos, textuais e discursivos utilizados, así como dos elementos non verbais da comunicación.	O alumnado evitará os prexuízos e estereotipos lingüísticos e terá que identificar os elementos verbais e non verbais que resulten discriminatorios.		
CA1.4 - Utilizar estratexias para a resolución dialogada dos conflitos e a procura de consensos, abarcando o ámbito persoal, educativo e social.	É imprescindible que o alumnado participe e interaccione con actitudes de respecto e tolerancia.		

Criterios de avaliación	Mínimos de consecución	IA	%
CA2.9 - Identificar os usos discriminatorios da lingua, os abusos a través da palabra e os usos manipuladores da linguaxe partindo da reflexión e da análise dos elementos lingüísticos, textuais e discursivos utilizados, así como dos elementos non verbais da comunicación.	O alumnado detectará os usos discriminatorios da linguaxe nos textos dos medios de comunicación social.		
CA3.2 - Participar de maneira activa e adecuada en interaccións orais informais, no traballo e en situacións orais formais de carácter dialogado, mostrando actitudes de escoita activa e estratexias de cooperación conversacional e de cortesía lingüística.	O alumnado deberá contribuír activamente á consecución dos obxectivos do equipo, respectando en todo momento as normas básicas de cortesía lingüística.		
CA3.8 - Utilizar estratexias para a resolución dialogada dos conflitos e a procura de consensos, abarcando o ámbito persoal, educativo e social.	No traballo en grupo, os alumnos e as alumnas deberán chegar a acordos de maneira pacífica, mediante o uso dunha argumentación eficaz, respectando en todo momento a diversidade de opinións.		

Lenda: IA: Instrumento de Avaliación, %: Peso orientativo; PE: Proba escrita, TI: Táboa de indicadores

Contidos
- Comparación de trazos das principais variedades dialectais do castelán, con especial atención á do propio territorio. - Desenvolvemento da reflexión interlingüística. - Diferenzas entre os trazos propios das variedades dialectais (fónicos, gramaticais e léxicos) e os relativos aos sociolectos e aos rexistros. - Exploración e cuestionamento de prexuízos e estereotipos lingüísticos. Os fenómenos de contacto entre linguas: bilingüismo, préstamos, interferencias. Diglosia lingüística e diglosia dialectal. - Indagación arredor dos dereitos lingüísticos e da súa expresión nas leis e declaracións institucionais. - Xéneros discursivos desde o punto de vista da comprensión e da análise crítica de textos orais, escritos e multimodais. - Procesos de comprensión e análise crítica de textos orais, escritos e multimodais. - Comprensión lectora: sentido global do texto e relación entre as súas partes. A intención do emisor. Detección de usos discriminatorios da linguaxe verbal e icónica. Os abusos de poder e a manipulación a través da linguaxe. As noticias falsas. Valoración da forma e do contido do texto. - Procesos de produción de textos orais, escritos e multimodais. - Interacción oral e escrita de carácter informal e formal. Cooperación conversacional e cortesía lingüística. Escoita activa, asertividade e resolución dialogada dos conflitos. - Uso discursivo dos elementos lingüísticos en textos orais, escritos e multimodais. - Uso de recursos lingüísticos para adecuar o rexistro á situación de comunicación. Procedementos explicativos básicos: a aposición e as oracións de relativo.

UD	Título da UD	Duración
8	A oración composta	12

Criterios de avaliación	Mínimos de consecución	IA	%
CA5.3 - Explicar e argumentar a interrelación entre o propósito comunicativo e as eleccións lingüísticas do emisor, así como os seus efectos no receptor, utilizando o coñecemento explícito da lingua e a metalinguaxe específica.	O alumnado deberá explicar a relación entre a estrutura semántica (significados verbais e argumentos) e sintáctica da oración composta en función do propósito comunicativo.	PE	100
CA5.4 - Formular xeneralizacións sobre algúns aspectos do funcionamento da lingua a partir da observación, comparación e transformación de enunciados, así como da formulación de hipóteses e da procura de contraexemplos, utilizando a metalinguaxe específica e consultando de maneira progresivamente autónoma dicionarios, manuais e gramáticas.	O alumnado explicará as interconexións entre os niveis morfolóxico, sintáctico e semántico mediante a observación, comparación e clasificación de unidades comunicativas e do contraste entre linguas.		

Lenda: IA: Instrumento de Avaliación, %: Peso orientativo; PE: Proba escrita, TI: Táboa de indicadores

Contidos
- Elaboración de conclusións propias sobre o funcionamento do sistema lingüístico cunha linguaxe específica a partir da observación, comparación e clasificación de unidades comunicativas e do contraste entre linguas. - Distinción entre a forma (categoría gramatical) e a función das palabras (funcións sintácticas da oración simple) e consolidación dos procedementos léxicos (afixos) e sintácticos para a mudanza de categoría. - Relación entre os esquemas semántico e sintáctico da oración simple. Observación e transformación de enunciados de acordo con estes esquemas e uso da terminoloxía sintáctica necesaria. - Estratexias de uso progresivamente autónomo de dicionarios e manuais de gramática para obter información gramatical básica.

UD	Título da UD	Duración
9	Poesía, narrativa y teatro posterior á Guerra Civil	11

Criterios de avaliación	Mínimos de consecución	IA	%
CA4.2 - Valorar criticamente o contido e a forma de textos literarios de certa complexidade avaliando a súa calidade, así como a eficacia dos procedementos lingüísticos empregados.	O alumnado será capaz de comprender e analizar as ideas fundamentais dos textos literarios, interpretando correctamente a intencionalidade do emisor e a situación comunicativa descrita na obra.	PE	90
CA4.6 - Explicar e argumentar a interpretación das obras lidas a partir da análise das relacións internas dos seus elementos constitutivos co sentido da obra e das relacións externas do texto co seu contexto sociohistórico, atendendo á configuración e á evolución dos xéneros e subxéneros literarios.	O alumnado será capaz de interpretar correctamente os textos lidos, vinculándoos ao contexto da obra, á corrente literaria á que pertence e ás características dos xéneros e subxéneros estudados		

Criterios de avaliación	Mínimos de consecución	IA	%
CA4.4 - Ler de maneira autónoma textos seleccionados en función dos propios gustos, intereses e necesidades e deixar constancia do progreso do propio itinerario lector e cultural explicando os criterios de selección das lecturas, as formas de acceso á cultura literaria e a experiencia da lectura.	O alumnado será quen de ler de maneira autónoma textos procedentes da narrativa xuvenil e expresar de forma argumentada os motivos da súa elección e a súa experiencia lectora vinculada a ese xénero.	TI	10

Lenda: IA: Instrumento de Avaliación, %: Peso orientativo; PE: Proba escrita, TI: Táboa de indicadores

Contidos
- Lectura autónoma. Implicación na lectura de obras de forma progresivamente autónoma a partir dunha preselección de textos variados e reflexión sobre os textos lidos e sobre a práctica da lectura. - Criterios e estratexias para a selección de obras variadas, a partir da utilización autónoma da biblioteca escolar e pública dispoñible. - Toma de conciencia e verbalización dos propios gustos e identidade lectora: a construción da biografía lectora. - Expresión da experiencia lectora utilizando progresivamente unha metalinguaxe específica. Apropiación dos textos lidos a través de distintas formas de recreación. - Lectura guiada. Lectura de obras relevantes e fragmentos da literatura do patrimonio literario nacional e universal inscritas en itinerarios temáticos ou de xénero que atravesan épocas, contextos culturais e movementos artísticos. - Estratexias de construción compartida da interpretación das obras a través de conversas literarias, debates ou emisión razoada das opinións persoais, coa incorporación progresiva da metalinguaxe específica. - Estratexias de utilización de información sociohistórica, cultural e artística básica para construír a interpretación das obras literarias; en concreto, o achegamento ao contexto, á corrente literaria e ao autor ou autora, así como o establecemento de parentescos literarios. - Creación de textos a partir da apropiación das convencións da linguaxe literaria e en referencia a modelos dados (imitación, transformación, continuación etc.).

4.1. Concrecións metodolóxicas

O obxectivo da materia de Lingua Castelá e Literatura en 4º ESO é, loxicamente, o desenvolvemento da competencia comunicativa do alumnado. Deberán progresar na comprensión e creación de textos orais e escritos adaptados á situación comunicativa e ao xénero discursivo, así como no uso variado e rigoroso do sistema lingüístico, que enriquecerá a súa lingua oral e escrita. Tamén deben coñecer as relacións existentes entre lingua e sociedade, para poder apreciar as diferentes variedades lingüísticas e valorar a realidade plurilingüe de España (e da súa propia comunidade autónoma) como fonte de riqueza cultural, sen esquecer, evidentemente, a importancia da lectura comprensiva, fundamental non só nesta materia senón en todo o currículo.

A metodoloxía empregada para acadar estes obxectivos educativos é o camiño que leva dende as actividades que propoñemos na aula ata os obxectivos que perseguimos. O departamento de Lingua Española guíase polos seguintes principios e estratexias metodolóxicas:

a) Buscamos que o alumno participe activa e progresivamente na construción do seu propio coñecemento, por iso é necesario partir dos usos lingüísticos propios, exemplo preciso dunha metodoloxía que persegue a súa formación integral. O uso de calquera recurso metodolóxico, e o libro de texto segue sendo un dos máis importantes, debe estar dirixido á participación habitual do alumnado no proceso educativo, coas seguintes premisas:

- Expoñemos os contidos teóricos de forma rigorosa, clara, sinxela e razoada, cunha linguaxe adaptada á do alumnado e que, ao mesmo tempo, contribúa a mellorar a súa expresión oral e escrita.

- Optamos por unha metodoloxía activa. Pártese, pois, dunha aprendizaxe significativa e funcional, polo que o alumnado debe revisar e reelaborar os coñecementos previos coa axuda do profesor, incrementándoo mediante a asociación entre aqueles e os novos. Ao mesmo tempo, relacionarás estes novos conceptos coa túa experiencia persoal e contrastalos coas dos teus compañeiros, polo que o traballo en equipo é fundamental.

- Propoñemos textos e actividades de observación, onde se produzan os fenómenos lingüísticos, literarios ou

gramaticais que imos explicar, para que se vexa que o fenómeno existe e a necesidade de *¿nomear¿*, entendelo e poder aplicalo. créase para outros casos.

b) Propoñemos numerosas actividades na aula, para que o protagonismo se centre no proceso de aprendizaxe do alumno, quen é quen ten que resolver as preguntas, e aprender os conceptos máis necesarios en cada momento. As actividades deben ser variadas, de comprensión e expresión, tanto escritas como orais.

- Traballamos simultaneamente contidos de lingüística e gramática, tipoloxías textuais, literatura e uso da lingua. Evita así a monotonía e o cansazo de traballar durante moito tempo no mesmo e permite avanzar progresivamente en diversos aspectos. Ao mesmo tempo pretendemos influír na complexidade e riqueza da lingua: o que, por unha banda, implica comprender e elaborar textos da máis diversa índole, por outra esixe coñecer os textos privilexiados da literatura; pero tamén atende á lingua como ferramenta de aprendizaxe, sen esquecer os aspectos normativos da corrección ortográfica e da riqueza léxica.

- Coidamos moito na escolla dos textos propostos para a súa análise e comentario, xa sexa na parte do estudo da lingua, nos comentarios de textos ou no estudo da literatura. Pretendemos que os estudantes rematen os seus estudos tendo acceso ao clásico no mellor sentido do termo: que teñan a oportunidade de ler e comprender o que é verdadeiramente importante, o que perdura dos nosos mellores autores, o que queda como referente cultural para posteridade ou coñecemento compartido pola comunidade de falantes cultos dun país.

As directrices metodolóxicas expostas anteriormente aplicaranse de forma específica en cada aula e en cada sesión lectiva. Deberán adaptarse ás características de cada grupo de alumnos obxecto da intervención docente en función dos distintos tipos de actividades (con respecto á variedade antes referida):

- Actividades de enquisa de coñecementos previos, ao comezo de cada unidade didáctica, a modo de exposición das mesmas, para determinar o punto de partida óptimo do proceso de ensino-aprendizaxe.

- Actividades de desenvolvemento: permiten a adquisición de novos conceptos, unha vez establecido o punto de ancoraxe a través das actividades anteriores.

- Actividades de reflexión e análise: son aquelas que se realizan mediante o traballo con textos variados, que lle permiten inducir ao alumno os conceptos pertinentes a partir da coidada selección de textos que o profesorado lle presenta. Este punto traballárase a modo de debate, comentarios orais, posta en común en grupo¿ limitando a intervención do profesorado e valorando así o grao de adquisición dos novos conceptos por parte do alumnado, que debe ser o protagonista absoluto neste punto.

- Actividades de ampliación e reforzo: son aquelas que o profesor ten que dispensar segundo as necesidades particulares do alumno e dos grupos.

En particular, no que respecta ao estudo da literatura, traballárase a lectura e comprensión das obras ou fragmentos seleccionados e o comentario crítico, que adquirirá maior protagonismo nos cursos superiores; sen perder nunca de vista o pracer da lectura e o goce da súa dimensión estética.

A atención aos traballos propostos para a súa lectura e comentario realizarase do seguinte xeito:

- Lectura persoal: coa orientación pertinente do profesor.

- Verificación da lectura, ben mediante preguntas ou debates na aula ou mediante unha proba ou traballo escrito.

- Poderase solicitar na aula algún traballo de exposición oral dos aspectos máis salientables que presenta o traballo lido.

4.2. Materiais e recursos didácticos

Denominación
Materiais de NETEX
Plataforma dixital EDIXGAL
Documentos e recursos elaborados ou facilitados polo docente.
Boletíns con actividades de reforzo, ampliación e recuperación.

Selección de fragmentos e/ou obras de lectura obrigatorias e voluntarias coas súas correspondentes guías de lectura.
Escolma de textos variados orais, escritos e multimodais en diversos formatos e soportes.
Actividades interactivas, animacións, vídeos e espazos dixitais para a construción de novas aprendizaxes.
Materiais de investigación e consulta.
Emprego do debate como ferramenta que estimula o seu interese e a súa capacidade para reflexionar, relacionar, consolidar coñecementos, respectar opinións e extraer conclusións.

A selección dos materiais docentes que integran a programación didáctica da materia de Lingua Castelá e Literatura debe adaptarse ao modelo de intervención educativa proposto. Neste sentido, ha de dar resposta á adecuación ao contexto do centro, á correspondencia cos obxectivos trazados, á coherencia cos contidos e temas transversais estudados e o seu grao de adquisición e dificultade e aos criterios de avaliación definidos para cada curso. Ademais, debe abarcar unha grande variedade de actividades individuais e grupais que poñan en práctica os conceptos e procedementos estudados e aborden axeitadamente a atención á diversidade na aula. Finalmente, todos os recursos utilizados han de presentar unha claridade expositiva que favoreza a inmediata comprensión oral e escrita do alumnado.

Así pois, a proposta metodolóxica para a materia de Lingua Castelá e Literatura supón, ademais dos materiais teóricos necesarios para o desenvolvemento de cada unidade didáctica, o emprego dunha grande variedade de textos orais, escritos e multimodais procedentes de diversas tipoloxías e situacións comunicativas para a súa análise e comentario.

En 4º da ESO empregárase a plataforma dixital EDIXGAL e utilizaranse os materiais dispoñibles nela. Con carácter xeral utilizaranse como documentos didácticos básicos os materiais NETEX, que se completarán con outros materiais que cada profesor considere necesarios para as súas clases e que se incorporarán ao grupo da aula virtual correspondente. Ofreceráse copia daqueles documentos que se consideren especialmente relevantes, como esquemas, mapas conceptuais, ampliacións teóricas, etc., en formato papel.

Os materiais e recursos básicos (dicionarios, fotocopias, traballos de lectura, ordenadores...) seleccionáranse en función das necesidades e características específicas do alumnado. Están á súa disposición, na aula (dicionarios e informática), na biblioteca do centro (libros de lectura, libros de texto, dicionarios e informática), ou no departamento de Lingua Castelá. Ademais, como é habitual, cada profesor elaborará o seu propio material didáctico complementario, tendo en conta as peculiaridades específicas de cada grupo e as demandas que xurdan durante o desenvolvemento da actividade docente.

O emprego de fichas de traballo, actividades interactivas, animacións, vídeos e aplicacións multimedia permiten o reforzo, consolidación e afondamento das aprendizaxes adquiridas, a escoita activa, a empatía e o debate a través de tarefas competenciais próximas á realidade persoal, social e académica do alumnado. Favorece tamén a investigación sobre temas de actualidade e problemas reais e a activación de estratexias e mecanismos de comprensión lectora a partir de textos literarios e non literarios, posto que implica a procura de información, a interpretación e relación dos datos obtidos e a reflexión sobre o contido e a forma.

O emprego das TIC constitúe un recurso ineludible, pois actúa como ferramenta fundamental para a obtención de información, a súa transformación en coñecemento propio e a difusión dos resultados de proxectos e traballos de investigación. Neste sentido, recoméndanse, entre outros, os seguintes materiais de consulta:

Diccionario da Real Academia Española: www.rae.es

Diccionario Panhispánico de Dúvidas: www.rae.es/dpd

Medios de comunicación: <https://www.prensaescrita.com/prensadigital.php>

Compilación da obra lírica dos poetas máis relevantes en lingua castelá: www.los-poetas.com

Espazo para a creación poética propia, a confección de libros virtuais, a compilación lírica e o comentario de textos de outros autores: www.poemas-del-alma.com

Ampla colección de audio e videopoemas: www.palabravirtual.com

Biblioteca Virtual Miguel de Cervantes: <http://cervantesvirtual.com>

Testeando. Xogos de preguntas e respostas de opcións distribuídos por niveis educativos: <https://www.testeando.es/>

Portal de recursos educativos Leer.es: <https://leer.es/>

Biblioteca dixital con máis de catro mil títulos de Literatura clásica e contemporánea en castelán: <http://eleo.mecd.gob.es/opac/?locale=es#indice>

Materiales de Lengua y Literatura: <http://www.materialesdelengua.org/>

Aula de Letras: http://www.auladeletras.net/Aula_de_Letras/Inicio/Inicio.html

Morderse la lengua: https://cvc.cervantes.es/actcult/morderse_lengua/default.htm

Analizador morfosintáctico do Ministerio de Educación: <https://intef.es/?enlace=1&prev=2>

Páxina web do INTEF (Instituto Nacional de Tecnoloxías Educativas e de Formación do Profesorado): <https://intef.es/recursos-educativos/recursos-para-el-aprendizaje-en-linea/>
 Apuntes de Lengua: <http://www.apuntesdelengua.com/>
 Didactalia: <https://didactalia.net/comunidad/materialeducativo>
 Proyecto Aula: <https://lenguayliteratura.org/proyectoaula/>
 Educación 3.0: <https://www.educaciontrespuntocero.com/recursos/blogs-lengua-castellana-literatura-eso-bachillerato/>
 En un lugar de la red: <https://enunlugardelared.wordpress.com/recursos-tic/> educaLAB: <http://educalab.es/recursos/historico/asignaturas/lengua-castellana-literatura>

5.1. Procedemento para a avaliación inicial

A avaliación inicial de cada grupo realizarase nas dúas primeiras semanas do curso e correspóndelle ao profesor que imparta nel. Para iso realizaranse probas escritas e/ou orais en función do nivel educativo e do que o profesor considere oportuno.

Nestes niveis educativos efectuarase unha proba escrita, na que se demostren uns coñecementos mínimos, como normas ortográficas básicas, comprensión lectora en textos adaptados ao nivel e expresión escrita coherente. Proporanse, ademais, actividades de índole gramatical, morfolóxica e semántica para comprobar que contidos mínimos coñece xa o alumnado.

Esta avaliación inicial determinará o punto de partida para unha aprendizaxe significativa, á vez que porá de manifesto aqueles alumnos que presentan necesidades específicas e que deben ser valorados en colaboración co departamento de Orientación para incluílos nos programas de reforzo educativo ou deseñar para eles ACIS se así fose necesario.

5.2. Criterios de cualificación e recuperación

Pesos dos instrumentos de avaliación por UD:

Unidade didáctica	UD 1	UD 2	UD 3	UD 4	UD 5	UD 6	UD 7	UD 8	UD 9	Total
Peso UD/ Tipo Ins.	10	9	15	9	9	15	9	9	15	100
Proba escrita	29	100	90	80	100	90	80	100	90	85
Táboa de indicadores	71	0	10	20	0	10	20	0	10	15

Criterios de cualificación:

En cada avaliación, ponderanse dúas variables:

a) probas escritas

b) traballos, segundo táboas de indicadores (rúbricas, escalas de valoración, etc): formulación de dúbidas, traballos escritos, proposta de accións, participación no traballo grupol con adecuación ás normas de cortesía lingüística, elaboración de proxectos e exposicións.

A ponderación efectuarase segundo as porcentaxes indicadas:

a) 15% traballos (realización de tarefas na clase e/ou na casa)

B) 85% probas escritas, distribuídas da seguinte maneira:

- 40% proba de contido dos bloques I e V.

- 30% proba de contido do bloque IV

- 15% proba de contido das lecturas obrigatorias.

En calquera das probas escritas que se realicen, cada erro ortográfico non repetido, de expresión, interferencia lingüística ou erro gramatical cometido polo alumno será penalizado con -0,1 puntos e -0'1 por cada dous erros non repetido no uso do acento gráfico, podendo descontarse da cualificación da mesma ata un máximo de 1,5 puntos.

O alumnado que presente dificultades específicas de aprendizaxe, como disgrafía ou dislexia, estará exento da penalización previa.

Levarase a cabo unha avaliación continua e progresiva. Nese sentido, as preguntas do bloque "Reflexión sobre a lingua" non serán exclusivas dunha avaliación, senon que profundizan no coñecemento lingüístico e na súa aprendizaxe. Polo tanto, pódense incluír aqueles das avaliacións anteriores.

No caso de incluír varias tarefas no apartado de traballos todas elas servirán para facer a media aritmética das mesmas, salvo que o profesor fixera expresamente unha ponderación especial.

O alumnado superará a materia en dous supostos:

1. Ten avaliación positiva nas tres avaliacións.

2. A media entre as tres avaliacións é igual ou superior a 5.

A cualificación final será a media aritmética das cualificacións obtidas nas tres avaliacións (para estes efectos terase en conta a nota numérica con decimais de cada trimestre e non a nota que figura no boletín de avaliación) e valorarase positivamente o progreso do alumnado dende o inicio do curso.

Se se detectase que o alumno copiou, reproduciu parcial ou totalmente ou intentou utilizar algunha estratexia de copia nalgunha destas probas, esa proba quedará inmediatamente anulada e o docente propondrá unha nova data para realizala.

Crterios de recuperación:

No caso de non superar a materia nun trimestre, realizarase unha proba de recuperación que incluírá aspectos de todos os bloques nos que se desglosa o currículo da materia, agás a lectura obrigatoria.

Se a nota final resulta insuficiente e, polo tanto, se considera que o alumno non acadou un grao mínimo de logro nos contidos e estándares de aprendizaxe avaliábeles durante o curso, propondase unha proba global de recuperación, que se rexerá polos mesmos principios de corrección e adecuación (cada erro ortográfico non repetido, de expresión, interferencia lingüística ou erro gramatical cometido polo alumno será penalizado con -0,1 puntos e -0'1 por cada dous erros non repetido no uso do acento gráfico, podendo descontarse da cualificación da mesma ata un máximo de 1,5 puntos) e que se fará nos prazos establecidos polo profesor. Nesta proba non estarán incluídas as lecturas obrigatorias. A cualificación será positiva en caso de acadar 5 ou máis puntos. A nota resultante, sempre que mellore a media aritmética das avaliacións parciais, será a que se rexistre na avaliación ordinaria final. De non ser o caso, a nota final será a media das avaliacións parciais.

Para o alumnado con materia suspensa, o equipo docente elaborará un breve informe de avaliación individualizado que debe servir de base para o deseño das actividades de recuperación.

Para aqueles alumnos para os que se diseña un ACI, o procedemento será análogo, aínda que, en caso de necesidade de recuperar unha avaliación, se o alumno superou algún dos bloques, terase en conta esa nota para a súa ponderación na recuperación, polo que terán prioridade os traballos realizados con éxito na aula sobre as probas de contidos.

6. Medidas de atención á diversidade

Coa atención á diversidade, búscase a igualdade de oportunidades para todo o alumnado fixando como obxectivo o desenvolvemento persoal e social de cada alumno e a súa potencialidade de aprendizaxe, de xeito que se teñan en conta as dificultades que poidan xurdir ao longo do proceso educativo e os distintos ritmos de aprendizaxe en aulas moi heteroxéneas en canto a capacidades, motivacións, intereses e situacións sociais e culturais do alumnado. Por iso, é prioritario para o profesorado deste departamento axustar a pedagogía ás necesidades dos distintos alumnos para dar resposta á diversidade que hoxe xorde nas nosas aulas.

Entendemos a atención á diversidade como unha práctica diaria. A diversidade implica que os alumnos teñan actitudes diferentes en canto á súa capacidade, á súa motivación e ao seu estilo de aprendizaxe. Dada a ampla gama de capacidades, motivacións, intereses, ritmos de aprendizaxe e ámbitos socioculturais heteroxéneos, procurarase en todo momento -a pesar da súa complexidade- garantir, na medida do posible, o desenvolvemento persoal e social do alumnado e garantir porque as súas diferenzas non son un impedimento.

Concíbese unha resposta educativa adecuada a todo o alumnado a partir do principio de inclusión, entendendo que só así se garante o desenvolvemento de todos, se favorece a equidade e se contribúe a unha maior cohesión social. A atención á diversidade é unha necesidade que abarca todas as etapas educativas e todos os alumnos. É dicir, trátase de contemplar a diversidade do alumnado como un principio e non como unha medida que se corresponde coas necesidades duns poucos.

Ademais das medidas xerais (axustes metodolóxicos, actividades, materiais,...), adoptaranse medidas comúns de apoio e reforzo educativo que faciliten a atención individualizada do alumnado sen modificar o obxectivos do curso.

O obxectivo fundamental do proceso educativo é a construción do coñecemento no alumnado, e para iso teremos en conta a diferente situación de partida do alumnado e do alumnado. Por iso na acción educativa:

- Potenciaranse as capacidades individuais.
- Basearase metodoloxicamente na motivación do alumnado.
- Terase en conta a finalidade práctica do ensino da lingua e os diversos contextos culturais do alumnado, empezando polo máis próximo aos que poidan estar máis afastados.
- Presentaranse actividades diversas con diferentes niveis de dificultade: reforzo, ampliación e avaliación, que permitirán ao profesorado atender as necesidades específicas da aula. Tamén se pretende, con isto, apostar polo talento, propoñendo actividades avanzadas e desafiantes.
- Combinaranse traballos colectivos e individuais para que os alumnos coñezan a estrutura e as vantaxes entre si.

Así mesmo, adoptaranse as medidas sinaladas no Protocolo de actuación para o alumnado con TDAH para o alumnado con diagnóstico de dislexia ou con diagnóstico de altas capacidades, todas elas aplicadas ao longo do proceso de aprendizaxe.

Por outra banda, o alumnado que permaneza un ano máis no mesmo curso debe seguir un plan persoalzado para tentar de superar as dificultades detectadas. Este plan será elaborado polo equipo docente, baixo a coordinación do profesorado titor, e se desenrolará ao longo de todo o curso. En cada sesión de avaliación farase un seguimento do plan específico persoalzado e, de ser necesario, realizaránselle os axustes que procedan. Ao final do curso, na mesma sesión de avaliación informarase sobre o seu desenrolo e o seu aproveitamento.

7.1. Concreción dos elementos transversais

	UD 1	UD 2	UD 3	UD 4	UD 5	UD 6	UD 7	UD 8
ET.1 - Igualdade entre homes e mulleres.			X					
ET.2 - A defensa dos dereitos humanos				X				
ET.3 - O fomento do espírito crítico e científico.		X			X			X
ET.4 - A formación estética			X			X		

	UD 1	UD 2	UD 3	UD 4	UD 5	UD 6	UD 7	UD 8
ET.5 - A convivencia igualitaria, inclusiva, pacífica e democrática.							X	
ET.6 - A educación para a saúde.	X							
ET.7 - Liberdade de expresión.							X	

	UD 9
ET.1 - Igualdade entre homes e mulleres.	
ET.2 - A defensa dos dereitos humanos	
ET.3 - O fomento do espírito crítico e científico.	
ET.4 - A formación estética	X
ET.5 - A convivencia igualitaria, inclusiva, pacífica e democrática.	
ET.6 - A educación para a saúde.	
ET.7 - Liberdade de expresión.	

Observacións:

O currículo de Lingua Castelá e Literatura inclúe unha serie de contidos transversais nas distintas materias, sen prexuízo do seu tratamento específico nalgúns delas. Ademais, desde o tratamento de contidos, imaxes e textos, e desde a propia acción educativa, valores como a igualdade entre homes e mulleres, a prevención da violencia de xénero ou contra as persoas con discapacidade, a non discriminación de calquera tipo persoal ou social. condición ou circunstancia, a resolución pacífica dos conflitos, a defensa da liberdade, a xustiza, a igualdade, o pluralismo político, a democracia, os dereitos humanos e a paz, e o rexeitamento á violencia terrorista, a pluralidade, o respecto ao estado de dereito, o respecto e consideración pola vítimas do terrorismo, prevención do terrorismo e calquera tipo de violencia.

Así mesmo, hai que evitar comportamentos e contidos sexistas, así como estereotipos que impliquen discriminación. A materia tamén debe contribuír a incorporar elementos relacionados coa educación e a seguridade viaria, o desenvolvemento sostible e a protección do medio ambiente, os riscos de explotación e abuso sexual, e as situacións de risco derivadas do uso das TIC.

7.2. Actividades complementarias

Actividade	Descrición	1º trim.	2º trim.	3º trim.

Actividade	Descrición	1º trim.	2º trim.	3º trim.
Cine-Fórum.	O visionado de películas é un excelente vehículo para completar e enriquecer as aprendizaxes do noso alumnado. Podemos visionar películas baseadas nalgúns dos libros lidos en clase ou nos clubs de lectura do centro. Esta actividade, ademais de relacionar linguaxes distintas, axudará a mellorar as habilidades de comunicación do alumnado, as habilidades sociais (destrezas conversacionais tanto verbais como non verbais) e a expresión de emocións. Tamén é unha actividade idónea para potenciar a autoestima dos participantes.	X	X	X
Asistencia a representacións teatrais.	É un excelente vehículo para completar e enriquecer as aprendizaxes do noso alumnado. Podemos acudir a representacións baseadas nalgúns dos libros lidos en clase.		X	
Organización dun club de lectura.	Esta é unha actividade idónea para fomentar o gusto pola lectura de textos que non forman parte do currículo escolar. Tamén é unha actividade a través da que podemos fomentar a expresión oral e o debate en clase. Ademais, permite introducir temas transversais como o respecto pola quenda de palabra, a convivencia, o traballo en grupo e a formación estética.	X	X	X
Celebración de efemérides como o Día do Libro e o Día das Letras Galegas	Coa celebración destas datas, o alumnado pode realizar do Libro e o Día das Letras Galegas traballos de búsqueda de información de determinados autores e autoras. O profesorado deberá traballar en equipo con compañeiros e compañeiras doutros departamentos, polo tanto é unha actividade ideal para as tarefas cooperativas de xeito interdisciplinar.			X
Elaboración de booktrailers con recomendacións lectoras e exposicións dos mesmos.	Esta actividade, conectada con traballo do club de lectura, é recomendacións lectoras e exposicións idónea para abordar o fomento da lectura e a exposición de dos mesmos. contidos realizada entre iguais. Ademais, as recomendacións realizadas polo propio alumnado espertarán máis interese entre os/as estudantes.	X		

Observacións:

As actividades complementarias non sempre poderán incluírse na programación didáctica presentada a comezos de curso, xa que tanto as súas propostas como a súa realización dependerán de diferentes condicións, entre elas, dos recursos económicos de cada curso e a compatibilidade coas datas de probas escritas ou a compatibilidade con outras actividades do centro.

8.1. Procedemento para avaliar o proceso do ensino e a practica docente cos seus indicadores de logro

Indicadores de logro
Adecuación da programación didáctica e da súa propia planificación ao longo do curso académico
Os contidos e actividades de cada unidade didáctica parten dos coñecementos previos do alumnado e favorecen a construción progresivamente autónoma de novas aprendizaxes.
Realízanse as actividades complementarias programadas.
Aplicouse a metodoloxía didáctica establecida na programación.
A planificación e a distribución do tempo asignado a cada tarefa son axeitadas.
Metodoloxía empregada
Empregáronse recursos e materiais didácticos variados (impresos, dixitais, audiovisuais, aplicacións informáticas de carácter educativo...).
As actividades propostas son variadas en canto á súa tipoloxía e sistema de traballo (individual, por parellas, en pequeno grupo, en gran grupo), favorecendo a adquisición das competencias clave.
Aplicáronse estratexias de aprendizaxe como a lectura comprensiva, a procura de información significativa, a planificación do traballo, o desenvolvemento de técnicas de síntese, análise e redacción...
Aproveitamento dos recursos dispoñibles no centro e no contorno para desenvolver as programacións.
Explicáronse e corrixióronse na aula as actividades levadas a cabo nas distintas unidades didácticas
Medidas de atención á diversidade
Desenvolvéronse as medidas de atención á diversidade necesarias aos alumnos que así o requiren.
Leváronse a cabo medidas de reforzo educativo dirixidas ao alumnado con dificultades de aprendizaxe, propoñendo novas actividades que faciliten a adquisición dos obxectivos non acadados.
Deséñanse e aplícanse actividades de ampliación e afondamento para o alumnado que acade de maneira significativa os obxectivos propostos.
Desenvolvéronse procedementos e actividades de recuperación para o alumnado con algunha avaliación suspensa.
Coordinación co resto do equipo docente e coas familias ou as persoas titoras legais
Información a pais, profesores e alumnos (sesións de avaliación, boletíns de información,...) dos resultados da avaliación, actitude e comportamento.

Descrición:

A avaliación da práctica docente favorece os procedementos de análise, reflexión e debate arredor da realidade educativa do centro sobre os seguintes aspectos:

- A xestión adecuada do tempo para a planificación do proceso de ensino-aprendizaxe na aula.
- A concreción do currículo, a súa adaptación ao contexto e a organización efectiva dos contidos, actividades e obxectivos propostos.
- A avaliación dos resultados obtidos polo alumnado e a adopción das medidas de mellora adaptadas ás súas necesidades de aprendizaxe.
- A inclusión e atención á diversidade como resposta educativa á totalidade do alumnado para promover a consecución do éxito escolar.
- A construción dun clima de empatía, confianza e convivencia harmónica na aula.

8.2. Procedemento de seguimento, avaliación e propostas de mellora

A programación didáctica da materia de Lingua Castelá e Literatura estará á disposición da comunidade educativa do centro e, ademais, a comezos de curso, proporcionarase ao alumnado un extracto da mesma cos seus puntos esenciais: obxectivos, criterios, instrumentos e procedementos de avaliación, materiais didácticos e sistema de recuperación.

A programación didáctica será obxecto de seguimento e avaliación a través da aplicación PROENS e poderá sufrir as modificacións precisas para adaptarse ás necesidades educativas do alumnado, en beneficio da correcta evolución do proceso de ensino-aprendizaxe e da consecución dos obxectivos establecidos. Ditas modificacións, debidamente xustificadas, figurarán tamén nas actas das reunións de departamento e na memoria final da materia.

A avaliación da programación realizarase a través dos seguintes indicadores de logro:

-A programación didáctica elaborouse de maneira coordinada coa colaboración de todos os integrantes do departamento.

-A programación didáctica especifica e completa as decisións adoptadas na concreción curricular fixada no Proxecto Educativo de Centro.

-Os criterios de avaliación establecidos valoran con efectividade a consecución dos obxectivos propostos.

-Os procedementos e instrumentos de avaliación axústanse aos criterios de avaliación indicados.

-As actividades desenvolvidas adáptanse á metodoloxía didáctica programada.

-A programación didáctica contempla e manexa con eficacia os recursos e materiais necesarios para favorecer a adquisición dos contidos e obxectivos.

-A programación didáctica organiza axeitadamente os espazos e tempos destinados á realización das actividades previstas.

-A programación didáctica inclúe actividades de reforzo, ampliación e recuperación adecuados ao perfil, características e necesidades do alumnado.

-A programación didáctica é revisada ao longo do curso e inclúense nela as modificacións pactadas e realizadas.

-A programación didáctica adáptase ao contexto escolar do centro educativo.

Así mesmo, realizarase o seguimento de cada unidade didáctica a través da aplicación PROENS, estipulando e modificando, de ser o caso, a data de inicio e final da explicación de cada unha delas, o número de sesións dedicadas ao seu desenvolvemento, especificando as previstas ao comezo e as realizadas finalmente, así como o grao de cumprimento dos obxectivos indicados.

As propostas de mellora da programación didáctica derivarán da análise da efectividade da mesma e dos resultados académicos obtidos nas distintas avaliacións e examinados nas reunións de departamento celebradas ao longo do curso, cuxo contido quedará reflectido nas actas correspondentes. Ademais, na memoria final, contemplaranse as propostas de mellora, vinculadas especialmente á adaptación da metodoloxía, materiais e recursos empregados para favorecer a consecución dos obxectivos establecidos.

9. Outros apartados